

GLOSSARI DETERMES

- **aC/ dC:** abans de Crist / després de Crist. Símbol que indica que una data s'expressa en l'escala cronològica solar que té el seu origen en l'any del naixement de Crist.
- **ANE / DNE:** abans de la nostra era / després de la nostra era. Símbol que indica que una data s'expressa en l'escala cronològica solar que té el seu origen en l'any del naixement de Crist.
- **Anàlisi d'isòtops:** estudi de diversos components químics presents en els ossos humans que permeten reconstruir la dieta ingerida per les persones.
- **Androcèntric:** visió del món i de les relacions socials centrada en el punt de vista masculí.
- **Art paleolític cantàbric:** art que es desenvolupa en la cornisa cantàbrica entre el 30.000 i el 10.000 BP, caracteritzat per realitzar-se en cavitats profundes, amb representacions de caràcter figuratiu i simbòlic.
- **Art Llevantí del Mediterrani Occidental:** estil d'art rupestre caracteritzat per la representació naturalista d'homes, dones i animals. Escenes pintades en color roig, negre i blanc, realitzades entre el 8.000 i el 3.000 aC. en abrics a l'aire lliure.
- **Art moble:** realitzat sobre suports menuts com ara pedres, ossos, banyes o ivori.
- **Artefactes:** qualsevol objecte material moble sobre el qual l'ésser humà haja intervingut.
- **Assentament:** lloc on es va establir un grup humà.
- **BC:** *Before Christ*. Abans de Crist.
- **Bifaç:** instrument lític que presenta retoc en ambdues cares i l'extrem distal agusat. Es coneixen també com destrals de mà.
- **Bonobo:** és un primat del gènere dels ximpanzés, denominat també «ximpanzé pigmeu». *Pan paniscus*.
- **BP:** *Before Present*. Abans del present.
- **Burí:** artefacte de pedra que presenta un angle diedre i la funció del qual és ranurar. Servia per a treballar la banya, l'os, i gravar sobre les roques.
- **Cal BC:** símbol que indica que una datació absoluta ha estat calibrada d'acord amb el calendari en anys reals, abans de Crist.
- **Cal BP:** símbol que indica que una datació absoluta ha estat calibrada d'acord amb el calendari en anys reals, abans de Crist.
- **Calcolític:** pertanyent o relatiu al període prehistòric de transició entre el 2.700 i el 2.200 aC, entre el Neolític i l'Edat del Bronze, caracteritzat per la introducció de la metal·lúrgia.
- **Campaniforme:** tipus de vas ceràmic amb forma de campana invertida que dóna nom a una cultura que es desenvolupa entre el 2.600 i 2.250 aC.

- **Carcaix:** caixa portàtil per a fletxes, ampla i oberta per dalt, estreta per baix i penjant d'una corda o corretja amb què es portava del muscle esquerre al maluc dret.
- **Cistes de pedra:** soterrament que consisteix en quatre lloses laterals i una cinquena que fa de coberta.
- **Cognats:** aquelles persones relacionades amb un individu per llaços de consaguinitat.
- **Coxals:** pertanyents o relatius al maluc.
- **Cultura Argàrica:** Cultura de l'Edat del Bronze Antic (2.250-1.600 aC) que s'estenia pel SE de la Península Ibèrica, caracteritzada per poblats amb muralles defensives i soterraments amb rics aixovars. Hi van desenvolupar una economia agrària complexa, utilitzaren l'arada i també la metal·lúrgia i la mineria.
- **Desgreixant:** additiu que es barreja amb el fang per a fer-lo resistent a la cocció.
- **Descendència matrilineal:** la que passa de mares a fills.
- **Descendència patrilínea:** la que passa de pares a fills.
- **Descendència cognàtica:** comprén tots els descendents d'un antecessor definit per una combinació de vincles per mitjà de la línia materna o paterna en qualsevol combinació.
- **Diacrònic:** es diu dels fenòmens que tenen lloc al llarg del temps, en oposició als sincrònics.
- **Edat del Bronze:** període comprés entre el 2.200 i el 700 aC.
- **Endogàmia:** preferència que du els individus a casar-se només al si del seu grup de parentiu particular.
- **Esteatopígia:** terme provinent del grec que significa "greix en els glutis" o "grassor controlada".
- **Estudis osteològics:** relacionats amb els ossos.
- **Etnoarqueologia:** disciplina que relaciona l'arqueologia amb l'etnologia. El seu objectiu és investigar la conducta socio-cultural contemporània des d'una perspectiva arqueològica.
- **Etnografia:** descripció sistemàtica d'una cultura contemporània única.
- **Figures d'emalum redó:** l'escultura d'emalum redó és aquella obra aïllada visible des de tots els angles i que pot ser rodejada per l'espectador. L'escultura d'emalum redó es denomina també exempta.
- **Filiació:** procés en el qual els individus són socialment assignats als seus pares.
- **Gestosi:** denominació de tots aquells problemes que es poden presentar, des del començament de la gestació fins a la finalització.
- **Gilania:** definida per Gimbutas com una forma de societat pacífica i feliç que va ser destruïda a la fi de Neolític i substituïda per societats patriarcales.
- **Habitus:** lògica pràctica i sentit d'ordre que s'aprén inconscientment a través de les normes establides en la vida quotidiana.
- **Hexis:** experiències socials creades per les categories de gènere, classe o edat.
- **Hipoplàsia dental:** defecte en la formació de l'esmalt dental.
- **Holocè:** època més recent del període quaternari, que abasta des de fa uns 10.000 anys fins als nostres dies.
- **Homo neanthertalensis:** grup humà denominat *Homo sapiens neandertalensis* que va viure a Europa entre el 200.000 i el 35.000 BP, caracteritzat per un gran volum corporal i encefàlic.
- **Impressió basilar amb platibasília:** malformació cranial.
- **Indústria lítica:** conjunt d'objectes mobiliaris de pedra utilitzats o fabricats per les persones durant la prehistòria.
- **Inhumació:** cadàver enterrat.
- **Loess:** dipòsit de llim eòlic que cobreix àmplies extensions continentals en latituds mitjanes-altes d'Euràsia i Amèrica del Nord. Es forma en temps de clima fred i sec.

- **Megàlits:** monuments prehistòrics construïts amb pedres grans.
- **Mesolític:** període prehistòric situat entre el Paleolític Superior i el Neolític, que va durar aproximadament entre el 10.000 i el 5.000 aC.
- **Micròlit:** instrument molt menut de pedra tallada.
- **Necròpoli:** cementiri d'una comunitat determinada.
- **Neolític:** període comprés entre el 7.000 i 2.800 aC, caracteritzat per l'inici de l'agricultura i la ramaderia.
- **Neolític cardial:** període antic dins del neolític mediterrani occidental caracteritzat per l'ús de la ceràmica decorada amb impressions feta sobre la superfície amb les vores de les conquilles del gènere *Cardium*.
- **NMI:** Nombre Mínim d'Individus. Mètode per a establir l'abundància de les espècies en conjunts faunístics, es basa en el càlcul del nombre mínim d'animals necessaris per a justificar els ossos identificats. També es fa servir en l'estudi de les restes humanes.
- **Osteoarqueologia:** s'ocupa de l'estudi de les ossades arqueològiques.
- **Paleoantropologia:** disciplina que estudia les restes d'homínids i de primats relacionats amb l'evolució humana.
- **Paleolític Inferior:** període datat entre fa 1.000.000 d'anys i 100.000 a Europa.
- **Paleolític Mitjà:** període datat entre fa 100.000 i 35.000 anys a Europa.
- **Paleolític Superior:** període datat entre fa 35.000 i 12.000 anys a Europa.
- **Paleopatologia:** disciplina que estudia les malalties detectades en les restes humanes del passat.
- **Paquípods:** definició donada per H. Obermaier per a descriure un tipus d'arquers de l'art llevantí caracteritzats per ser individus naturalistes amb cames molt gruixudes de musculatura modelada i tòrax curt.
- **Part distòcic:** part difícil o amb complicacions.
- **Piriforme:** que té forma de pera. Aquest terme s'utilitza per a descriure la forma dels caps en l'art rupestre llevantí.
- **Plaqueta:** suport de pedra sobre el qual es pinta o es grava en determinats períodes històrics.
- **Plistocè:** època del període terciari, que abasta des de fa 2 milions d'anys fins a fa 10.000 anys.
- **Prehistòria:** època de la història anterior a l'escriptura.
- **Prolactina:** hormona que estimula la secreció làctia.
- **Rascadora:** instrument lític realitzat sobre un resquill o fulla que presenta en una o més vores un retoc continu que pot ser pla, semiabrupte, escamós o escaleriforme.
- **Registre arqueològic:** nom genèric donat al conjunt d'elements formals originats per l'acció social pretèrita que perduren fins a l'actualitat i que constitueixen les fonts de l'arqueologia.
- **Resquills:** trossets de pedra despresos del nucli per percussió o pressió.
- **Somàtic:** en un ésser animat, que és material o corpori.
- **Talla:** treball de la pedra mitjançant extraccions per a obtenir instruments.
- **Talla levallois:** tècnica de talla de la pedra en la qual es predeterminen la forma de les extraccions mitjançant la preparació del nucli.
- **Talla per pressió:** tècnica de talla de la pedra en la qual es fa servir un compressor.
- **Trilla:** instrument per a trillar. Acció i efecte de trillar.
- **Tròfic:** pertanyent o relatiu a la nutrició.